

Riktlinjer för konstnärlig gestaltning i offentlig miljö

Kultur- och fritidsförvaltningen
Julia Boström
2020-10-26

Innehåll

1	Bakgrund och syfte	5
1.1	Bakgrund.....	5
1.2	Syfte	5
2	Nationell utblick	6
2.1	Gestaltad livsmiljö	6
2.2	Nationellt mål för arkitektur-, form- och designpolitiken	6
2.3	Nationellt mål ger lokalt helhetsperspektiv	6
3	Lokala förutsättningar	7
3.1	Styrdokument.....	7
3.2	Investeringsbudget	7
3.3	Konstnärlig gestaltning	7
4	Genomförande	9
4.1	Gestaltningsgrupp	9
4.2	Ansvarsfördelning	9
4.3	Beslut	9
4.4	Arbetsgång.....	10
4.4.1	Upphandling.....	10
4.4.2	Projekt.....	10
5	Underhåll, tillsyn och dokumentation	11
5.1	Försäkring	11
5.2	Avveckling.....	11
5.3	Dokumentation	11
6	Gåvor och donationer	12

1 Bakgrund och syfte

1.1 Bakgrund

Då handlingsplanen för offentlig konst från 2010 upphävdes av kommunfullmäktige våren 2020 har ansvaret för konstnärlig gestaltning i offentlig miljö övergått till kultur- och fritidsnämnden.

Nya riktlinjer för hantering av ansvarsområdet togs fram under hösten 2020 och antogs i beslut av kultur- och fritidsnämnden 2020-11-16, § 107.

1.2 Syfte

Syftet med riktlinjerna är att säkerställa att arbetet med konstnärlig gestaltning i offentlig miljö genomförs enligt kultur- och fritidsnämndens reglemente. Enligt det ansvarar kultur- och fritidsnämnden för "kommunens samling av lös och fast konst, och ska inom ramen för kommunfullmäktiges beviljade investeringsanslag ansvara för konstnärlig utsmyckning av den offentliga miljön".

Arbetet med konstnärlig gestaltning i offentlig miljö på Tjörn ska leda till att tillgängliggöra konst för kommunens invånare och besökare och att bidra till att uppfylla kommunens vision om att "Tjörn 2035 är en åretruntlevande ö för livets alla faser. Företagsamhet, småskalighet och närhet är våra kännetecken. Havet, det öppna landskapet och kulturen är våra unika värden".

2 Nationell utblick

2.1 Gestaltad livsmiljö

Det av riksdagen beslutade politikområdet *Gestaltad livsmiljö* (Kulturdepartementet 2018) innefattar ett helhetsgrepp kring arkitektur samt form och design, men också kring konst, historiska sammanhang och sociala värden.

Gestaltad livsmiljö kan beskrivas som den kontaktyta där konsten och konstaktörer är del av att skapa våra gemensamma livsmiljöer.

Politikområdet är ett delat uppdrag för myndigheterna Statens konstråd, Boverket, ArkDes och Riksantikvarieämbetet.

2.2 Nationellt mål för arkitektur-, form- och designpolitiken

Enligt det beslutade politikområdet Gestaltad livsmiljö ska arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.

Det ska uppnås genom att:

- hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden
- kunskap om arkitektur, form och design utvecklas och sprids
- det offentliga agerar förebildligt
- estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas till vara och utvecklas
- miljöer gestaltas för att vara tillgängliga för alla
- samarbete och samverkan utvecklas, inom landet och internationellt.

2.3 Nationellt mål ger lokalt helhetsperspektiv

För att arbetet med konstnärlig gestaltning i offentlig miljö på Tjörn ska fortsätta att utvecklas bör enligt denna politik ett helhetsperspektiv tas kring kommunens arbete med byggnation, miljöer och konstnärlig gestaltning. Detta innebär att tvärssektoriell samverkan både internt och externt är avgörande för att bästa kvalitet i arbetet ska kunna uppnås.

3 Lokala förutsättningar

Kultur- och fritidsnämnden bär ansvaret för konstnärlig gestaltning i offentlig miljö på Tjörn.

3.1 Styrdokument

Riktlinjer för konstnärlig gestaltning i offentlig miljö utgår från Kulturpolitisk strategi för Tjörns kommun 2014–2025. De förhåller sig till Kulturstrategi Västra Götaland.

Riktlinjerna ska samverka med Tjörns kommuns arbete med Agenda 2030 och Barnkonventionen.

Ur Tjörns kommuns kulturstrategi 2014–2025:

”Tjörn ska stärka sin position som konstkommun genom att vara spetsig, modig och i framkant. Nya metoder ska prövas som utmanar och sätter konsten i fokus.”

”Utvecklingen av offentliga miljöer och platser bör präglas av ett konstnärligt spetsigt innehåll i dialog med professionella aktörer.”

”I verksamhetsplanering bör konstnärliga aspekter vägas in.”

”Tjörns kommun ska medverka till möjligheter för konstnärer att samarbeta med andra näringar, organisationer och institutioner.”

3.2 Investeringsbudget

Tjörns kommun tillämpar inte den nationella principen 1%-regeln¹ för investering av konst. Istället avsätts en summa varje år i en investeringsbudget för konstnärlig gestaltning i offentlig miljö.

3.3 Konstnärlig gestaltning

Frågan om konstnärlig gestaltning i offentlig miljö bör, enligt Statens konstråd, finnas med i alla offentliga byggprojekt och infrastruktursatsningar. I Tjörns kommun ska medlen till konstnärlig gestaltning i offentlig miljö användas till konstverk med olika form och uttryck på allmänna offentliga platser och miljöer, även vid projektering av vandringsleder och liknande.

---

¹ 1%-regeln är en ekonomisk princip för investeringar som innebär att en procent av budgeten vid ny-, om- och tillbyggnationer av fastigheter, infrastruktur och offentliga miljöer investeras i byggnadsanknuten konstnärlig gestaltning.

I samband med konstnärliga gestaltningar bör kultur- och fritidsförvaltningen undersöka möjligheter till samverkan med samhällsbyggnadsförvaltningen, Tjörn Bostad AB och andra exploatörer i de byggprojekt där kommunen inte är enda uppdragsgivare.

I varje gestaltningsprojekt som kultur- och fritidsförvaltningen medverkar ska förslag på gestaltningens kostnadsnivå och förväntade livslängd tas fram.

4 Genomförande

4.1 Gestaltningsgrupp

En rådgivande gestaltningsgrupp (i fortsättning kallad *gestaltningsgruppen*) inrättas. Gruppen ska bestå av 5–6 personer, både interna tjänstepersoner och externt anlitade arvoderade konstnärer/konstsakkunniga.

Kultur- och fritidsförvaltningen utarbetar riktlinjer och rutiner för gruppens verksamhet och ansvarar för att förankra och implementera riktlinjerna för konstnärlig gestaltning i offentlig miljö hos berörda förvaltningar, som även får möjlighet att representeras i gestaltningsgruppen.

4.2 Ansvarsfördelning

Politikens ansvar:

Kommunfullmäktige beslutar årligen om investeringsbudgeten för konst i offentlig miljö.

Kultur- och fritidsnämnden ansvarar för att årligen aktivera investeringsbudgeten som är avsatt för offentlig konst. Nämnden bestämmer hur investeringsbudgeten ska användas, men för att säkra den konstnärliga friheten och värna principen om armlängds avstånd² ska nämnden inte ha något direkt inflytande över det konstnärliga innehållet.

Tjänsteorganisationens ansvar:

Kultur- och fritidsförvaltningen ansvarar för arbetsledning, planering, genomförande och rapportering av investeringarna. Förvaltningen leder Gestaltningsgruppens arbete.

4.3 Beslut

Beslut om valet av skissuppdrag samt konstnärlig gestaltning vid varje enskilt projekt fattas formellt av förvaltningschefen vid kultur- och fritidsförvaltningen enligt kommunens delegationsordning.

Beslut rapporteras till kultur- och fritidsnämnden.

---

² Principen om armlängds avstånd handlar om den konstnärliga friheten och innebär att politiker inte ska lägga sig i hur ett konstverk utformas, även om det är beställt av en kommun, en region eller staten och finansierat med skattepengar.

4.4 Arbetsgång

Kultur- och fritidsförvaltningen ska verka för en transparent arbetsgång för gestaltungsuppdrag.

Utifrån definierad plats för gestaltningen och projektets budget fattas beslut om lämpligt förfarande. De metoder som då kan vara aktuella är

- Direktupphandling (endast under direktupphandlingsgränsen)
- Annonserad upphandling (under och över direktupphandlingsgränsen)
- Projekt (kan göras med direktupphandling eller annonserad upphandling, men alltid i ett större sammanhang).

Inköp av konstnärlig gestaltning ska göras från samtida yrkesutövande konstnärer.

Beredning av alla ärenden hanteras av gestaltungsgruppen utifrån de bedömningskriterier som upprättas.

4.4.1 Upphandling

Vid inköp under direktupphandlingsgränsen följs *Riktlinjer till inköps- och upphandlingspolicy i Tjörns kommun*.

Vid inköp över direktupphandlingsgränsen följs *Lag (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU)*. Konstkonsult upphandlas vid behov.

4.4.2 Projekt

Vid projekt annonseras dessa ut för att konstnärer ska kunna lämna intresseanmälan om att delta.

Vid större projekt (över direktupphandlingsgränsen) fattas beslut om konstverk av en projektspecifik jurygrupp, bestående av gestaltungsgruppen och andra för platsen för den tänkta gestaltningen berörda parter. Det ska i juryn alltid finnas en majoritet av konstsakkunniga.

Under processen sker samverkan och dialog med en lokal referensgrupp (som kan sättas samman utifrån Cultural planning-metoden) för att boende, besökare, fler kompetenser och erfarenheter ska få komma till tals.

En skiss (ett förslag) kan endast godkännas eller förkastas.

5 Underhåll, tillsyn och dokumentation

Ansvar för framtida tillsyn och löpande underhåll av gestaltningen åvilar den sektor som sköter underhåll av platsen/byggnaden. En budget för underhåll upprättas i samförstånd mellan berörda verksamheter.

Konstnärerna ska alltid lämna skötselråd och en garantitid för konstverket.

Kultur- och fritidsförvaltningen upprättar rutiner för besiktning och tillsyn av inköpta gestaltningar.

5.1 Försäkring

Gestaltningen omfattas av kommunens försäkring.

5.2 Avveckling

Kultur- och fritidsförvaltningens förvaltningschef fattar beslut om eventuell avveckling av skadade konstverk efter garantitidens slut.

5.3 Dokumentation

Kultur- och fritidsförvaltningen ansvarar för att dokumentera och registrera konstnärliga gestaltningar. Det gäller även temporära och processtyrda verk.

6 Gåvor och donationer

Vid förfrågningar om mottagande av gåvor och donationer av konst och utsmyckning ska kultur- och fritidsförvaltningen avgöra om gåvan kan tas emot, var den ska placeras samt budgetera för underhåll i samförstånd med berörd verksamhet.